

# Ristimine Eesti Kirikute Nõukogu liikmeskirikutes

Kokkuvõte teoloogiakomisjoni  
ristimisteemalisest arutelust aastatel 2008–2010

Eesti Kirikute Nõukogu  
Tallinn, 2011

Koostaja: Eesti Kirikute Nõukogu teoloogiakomisjon  
Toimetaja: Tauno Teder  
Keeletoimetaja: Sirli Lember  
Kujundaja ja küljendaja: Päivi Palts  
Copyright: Eesti Kirikute Nõukogu 2011

Eesti Kirikute Nõukogu  
Tehnika 115, Tallinn 10139  
[ekn@ekn.ee](mailto:ekn@ekn.ee)  
[www.ekn.ee](http://www.ekn.ee)

ISBN 978-9949-9228

# Sisukord

|                                                                 |    |
|-----------------------------------------------------------------|----|
| Eesti Kirikute Nõukogu presidendi tervitus                      | 5  |
| Eesti Kirikute Nõukogu teoloogiakomisjoni esimehe eessõna       | 7  |
| 1. Sissejuhatus ja arengulugu                                   | 11 |
| 2. Meetodid, eesmärgid ja eriarvamused                          | 16 |
| 3. Liikmeskirikute seisukohtade uurimine                        | 20 |
| 3.1 Eesti Evangeelne Luterlik Kirik                             | 20 |
| 3.2. Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liit | 23 |
| 3.3. Eesti Metodisti Kirik                                      | 25 |
| 3.4. Rooma-Katoliku Kirik                                       | 29 |
| 3.5. Eesti Kristlik Nelipühi Kirik                              | 31 |
| 3.6. Seitsmenda Päeva Adventistide Koguduste Eesti Liit         | 33 |
| 3.7. Armeenia Apostlik Kirik                                    | 37 |
| 3.8. Eesti Apostlik-Õigeusu Kirik                               | 38 |
| 3.9. Eesti Karismaatiline Episkopaalkirik                       | 41 |
| 4. Liikmeskirikute ühisosa                                      | 43 |
| 5. Liikmeskirikute eriarvamused                                 | 47 |
| 6. Teoloogiakomisjoni ristimisteemalise platvormi kommentaar    | 53 |
| Kasutatud lühendid                                              | 59 |

# Eesti Kirikute Nõukogu presidendi tervitus

Piiskop Einar Soone

Vaimulike talituste sisuline tõlgendus ja praktiline teostus on välja kasvanud apostlikust pärimusest, muutunud kiriklikus traditsioonis ja teoloogilises mõtlemises ning kujunenud välja kultuuritaustast või kohalikest võimalustest.

Eesti kristlikus kuulutuses ja teenimises on mõjutusi idast ja läänest, põhjast ja lõunast. Meil tegutsevates konfessioonides kohtame väga erinevaid usulisi ja sisulisi rõhuasetusi ning väliseid avaldusvorme. Enamasti on iga pühitsemis- ja õnnistamistava kujunenud teoloogilise arutelu tulemusena ja võetud omaks kiriklikus praktikas.

Eesti Kirikute Nõukogu teoloogiakomisjoni töö tulemusena on valminud trükis, mis aitab kaasa Kristuse poolt apostlitele antud ristimise ülesande mõistmisele. Vaatamata ristimistalituse erinevatele praktikatele on väga oluline meelde tuletada Kristuse universaalset käsku: „Minule on antud kõik meelevald taevas ja maa pea. Minge siis ja tehke jüngriteks kõik rahvad, neid ristides Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimesse ja neid õpetades pidama kõike, mida mina teid olen käskinud. Ja vaata, mina olen iga päev teie juures maailma-ajastu otsani!” (Mt 28:18-20)

Julgustagu Kristuse töötus ja Tema ligiolek meid ka selle raamatu lugemisel, ristimise vajalikkuse kuulutamisel ning püha sakramendi reaalsel teostumisel.

# Eesti Kirikute Nõukogu teoloogiakomisjoni esimehe eessõna

Dr Eerik Jõks

Teoloogiakomisjoni asutamisega 18.06.2008 algas Eesti Kirikute Nõukogus teoloogiliste küsimuste oikumeenilise käsitlemise uus ajajärk. Varasemalt oli teoloogilisi teemasid kõrvuti teiste küsimustega arutatud kõikide liikmeskirikute juhtkondade regulaarsetel ühisnõupidamistel. Arvestades teemade hulka, millega Kirikute Nõukogu töökoosolek tegeleb, ei saanud mõistetavatel põhjustel teoloogiliste teemade arutelu piisavalt tähelepanu. See saigi oluliseks tõukeks teoloogiakomisjoni moodustamisel.

Komisjon, mis 2008. aastal ellu kutsuti, asus esimese ülesandena tegelema ristimisteemalise aruteluga. Töö käigus tõusis esile mitmeid radikaalselt erinevaid ülesandepüstitusi. Protsessi jooksul varieerusid eesmärgid mahukast fundamentaalteaduslikust koguteosest kuni konspektiivse, Eesti olukorda kaardistava trükiseni. Arvestades erinevaid asjaolusid – eriti aga tõsiasja, et selget ja ülevaatlikku materjali Eesti olukorrast ei ole – otsustati esimeses etapis anda välja konspektiivne kokkuvõte seni toimunud arutelust ja Kirikute Nõukogu liikmeskirikute ristimisteemalistest arusaamadest. Vaadates liikmeskirikute arusaamade ja praktikate erinevust oleks ehk ka liigne oodata ühisavaldust ristimise vastastikusest tunnustamisest. Viimane eeldaks suurt ühtsust ja laiapõhjalist toetust liikmeskirikutelt.

Seega oli komisjoni esmaseks eesmärgiks koostada ja kirjastada materjal, mis annaks kõikidele asjast huvitatutele, ennekõike aga liikmeskirikute vaimulikele, ülevaate sellest, kuidas erinevad konfessioonid Eestis ristimist mõistavad ning miks ja kuidas nad seda olulist vaimulikku talitust toimetavad. Konfessioonid, mis on endale eesmärgiks võtnud olla avatud ühiskonnale, ei saa tänapäeva globaliseerunud ja kirjut maailmapilti arvestades tegutseda teistest konfessioonidest isoleeritult. Seega on käesolev trükis esimeses järjekorras praktiline töömaterjal vaimulikele, kes tahes või tahtmata puutuvad kokku teiste konfessioonide tegevusega ning vajavad oma kristlike vendade ja õdede paremaks mõistmiseks nende selgelt sõnastatud seisukohti nii olulise nähtuse kohta, nagu ristimine.

Ma loodan, et käesolev väljaanne ei jää ainukeseks ristimisteemalist arutelu käsitlevaks trükiseks lähiaastatel. Ristimise temaatika on vaieldamatult üks esmaseid kristlikku ühtsust puudutavaid valdkondi, mistõttu on see leidnud rohket käsitlemist nii bi- kui multilateraalsetes teoloogilistes aruteludes kõikjal maailmas. Nüüd, kus meil on olemas Eesti olukorda käsitlev trükis, on võimalik tööga edasi minna, et selle kaudu anda oma panus ristirahva ühtsuse edendamisse. Kogumiku koostajaks on Eesti Kirikute Nõukogu teoloogiakomisjon, mis tähendab, et kogumiku ülesehitus ja kõik tekstid on läbinud komisjoni arutelu. Peatükis 3 sisalduvaid tekste see arusaadavalt ei puuduta - nende sõnastuses jäi viimane sõna vastava teksti esitanud liikmeskiriku esindajale. Peatükkide 1-2 ja 4-6 tekstid koostas komisjonile redigeerimiseks toimetaja Tauno Teder.

Ma tänan südamest kõiki, kes ristimisteemalisse arutellu ja käesoleva trükise koostamisse on oma panuse andnud. Nende hulka kuuluvad esmajärjekorras Eesti Kirikute Nõukogu teoloogiakomisjoni praegused ja *endised* liikmed õpetaja dr Arne Hiob (EELK), pastor dr Peeter Roosimaa (EEKBKL), pastor

Priit Tamm (EMK), preester dr Vello Salo (RKK), piiskop Ago Lilleorg (EKNK), *pastor Meelis Maikalu* (EKNK), pastor Ergo Naab (AKEL), ülempreester Mattias Palli (EAÕK) ja *preester dr Heigo Ritsbek* (EKEK). Tänuõnad kuuluvad komisjoni konsultantidele pastor dr Ingmar Kurele ja õpetaja Tauno Tederile ning ristimisteemalist arutelu oma ettekannetega rikastanud kolleegidele dr Kaido Soomile (Tartu Ülikool) ja professor Tarmo Kulmarile (Tartu Ülikool). Tänuõnades ei tohi ka unustada Eesti Kirikute Nõukogu, kes on teoloogiakomisjoni tegevuse võimalikuks teinud ja käesoleva trükise välja andnud.



## 1. Sissejuhatus ja arengulugu

Antud kokkuvõtte koostamisel on kasutatud Eesti Kirikute Nõukogu arhiivi (edaspidi EKNA), eriti selle säilikute jaotusi 1-2 (töökoosolekute<sup>1</sup> protokollid), 13-1 (teoloogilise dialoogi dokumendid) ja 13-1.1 (teoloogiakomisjoni koosolekute protokollid). Eesti Kirikute Nõukogu kui kirikute ja koguduste liitude vahelist oikumeenilist koostööd edendava organisatsiooni tegevuse ja sellele eelnenud oikumeeniliste suhete ajaloo lähemaks mõistmiseks on asendamatu abivahend koguteos „Eesti oikumeenia lugu”.<sup>2</sup> Trükise lõpus on lisatud kasutatud lühendite loend.

Käesolev ülevaade ei pretendeeri olema kõikehõlmav kokkuvõtte liikmeskirikute ristimisõpetusest ja võimalikust ühisosast, vaid kasutab liikmeskirikute esindajate poolt esitatud nende kirikus kehtivaid ametlikke õpetuslikke seisukohti. Liikmeskirikute sees võib esineda varieeruvaid praktikaid ja seisukohti, mida antud tekst lõpuni ei kajasta. Ülevaate esmane ülesanne on olla abimaterjaliks Eesti vaimulikele, et mõista teiste konfessioonide arusaamist ristimisest.

Eesti Kirikute Nõukogu (edaspidi EKN) asutamine 1989. aastal

---

<sup>1</sup> Mõiste „töökoosolek” tähendab liikmeskirikute esindajate ühist nõupidamist, mis on Eesti Kirikute Nõukogu üldkoosolek, kõrgeim otsustav organ.

<sup>2</sup> Riho Altnurme (Toim.) „Eesti oikumeenia lugu”, Tartu, Tallinn: Tartu Ülikool, Eesti Kirikute Nõukogu, 2009.

oli seotud ajastust<sup>3</sup> tuleneva vajadusega tihedama koostöö ja infovahetuse järele erinevate Eesti kirikute vahel. Loomulikult oli selle baasiks varem tekkinud usaldus kirikujuhtide vahel ning püüe seniseid konfrontatsioone ületada. Issanda käsk ja palve „Et nad oleksid üks...” (Jh 17:22 jm) seisab EKNi asutamisdokumendis, nii nagu paljudes teisteski oikumeenilist koostööd soovivates tekstides üle kogu maailma. Enamiku oma eksisteerimise ajast on EKN olnud pigem „Elu ja töö” (*Life and Work*) tüüpi oikumeeniline koostöövõrgustik. Suure osa tähelepanust on hõlmanud praktiline koostöö väga erinevates kirikuelu ja Eesti ühiskonda puudutavates küsimustes. Siiski pole teoloogiline („Usk ja kirikukord”, *Faith and Order*)<sup>4</sup> mõõde EKNi tegevusest kunagi päriselt puudunud. See avaldub juba faktis, et erinevate kirikute esindajad on koos palvetanud ning oikumeenilisi jumalateenistusi ja pühitsemisi toimetanud. Rääkimata EKNi ajalugu läbivast taotlusest suunata üheskoos ühist sõnumit kogu Eesti ühiskonnale. Siiski tõdeb 15. mail 2003 Märjamaal toimunud EKNi enesemääratlust käsitleval väljasõiduistungil asepresident Joosep Tammo ettekandes „EKN kui Kristuse Ihu”, et „EKN teoloogiline alus on leidnud vähest või episoodilist käsitlust”.<sup>5</sup>

EKNi liikmeskond on varieerunud ja laienenud ning siia on koondunud kirikud, mis haaravad enamiku kristluse värvikirevast spektrist.<sup>6</sup> Uute liikmeskirikute vastuvõtmine on paratamatult kaasanud seniseid liikmeid teatud mõttes teo-

---

<sup>3</sup> Üleminek Nõukogude okupatsiooni alt iseseisvuse taastamise poole.

<sup>4</sup> *Life and Work* ning *Faith and Order* on 1920. aastatel tekkinud oikumeenilise liikumise kaks põhiharu, mis 1948. aastal ühinesid Kirikute Maailmanõukogu egiidi all.

<sup>5</sup> EKNA, 1.2. 2002-2003 Eesti Kirikute Nõukogu töökoosolekute protokollid, 5 / 138, 15.05.2003.

<sup>6</sup> Priit Rohtmet, „Eesti Kirikute Nõukogu liikmeskonna kujunemine” – Riho Altnurme (Toim.) „Eesti oikumeenia lugu”, Tartu, Tallinn: Tartu Ülikool, Eesti Kirikute Nõukogu, 2009.

loogilisse diskussiooni. Samuti on koos arutatud ja ühisavaldusi vastu võetud teoloogilist käsitlust nõudvatel teemadel, esmalt moraali ja eetika küsimustes ning religiooniõpetuse alal, samuti on püütud mõtestada EKNi teoloogilist tähendust. Antud ülevaates keskendume aga EKNi ristimisalasele arutelule, jättes teiste ülevaadete jaoks nii eeltoodud kui ka teoloogiakomisjoni töös esile kerkinud muud teemad.

Esimeseks pääsukeseks ristimise – kui kõigi liikmeskirikute jaoks olulise kristliku elu algussündmuse – teemal oli 2001. aastal läbi viidud küsitlus liikmeskirikute esindajate vahendusel. Ristimine (õpetus ja praktika ning selle vastastikuse tunnustamise võimalused) oli selles üheks teemaks. Küsitluse tulemuseks oli suhteliselt napp kokkuvõtte tabeli kujul.<sup>7</sup> Et 2002. aastal liitusid EKNiga veel kaks kirikut (MPEÕK ja EKEK), ei olnud andmestik ka sel napil kujul veel täielik.

EKNi korraldatud oikumeenilisel täienduskoolitusel 2007.–2008. aasta talvel oli üheks teemadest dialoog ristimise alal. Ettekanded ja EKNi liikmeskirikute teoloogide peetud arutelu julgustasid teemat edasi käsitlema, lähtudes loogikast, et ristimine on tähtis kristliku initsiatsiooni sündmus, mis võiks ja peaks üldise teoloogilise dialoogi alguses seisma. 18. juunil 2008 Tahkurannas peetud väljasõiduistungil kuulati nelja ettekannet ristimise teoloogiast (luterlik, õigeusu, vabakiriklik ja oikumeeniline aspekt). Ettekandjad olid vastavalt Arne Hiob, preester Tihhon Tammes, dr Ain Riistan ja dr Ingmar Kurg. Järgnes arutelu teoloogilise dialoogi võimalikkusest EKNi liikmeskirikute vahel ja otsus teoloogiakomisjoni asutamiseks.<sup>8</sup> Esimeseks loodava komisjoni tööteemaks anti ristimine.

---

<sup>7</sup> EKNA, 13-1. 2001 Eesti Kirikute Nõukogu teoloogilise dialoogi dokumendid, 25.06.2001.

<sup>8</sup> EKNA, 1.2. 2008 Eesti Kirikute Nõukogu töökoosolekute protokollid,

Liikmeskirikud määrasid suve vältel oma esindajad komisjoni. MPEÕK ja AAK esindajat ei nimetanud. AAK puhul on see ka mõisteta, sest Eestis ei ole praegu selle kiriku vaimulikku ega vastava teoloogilise pädevusega spetsialisti. Materjali kogumise käigus sai korduvalt küsitud MPEÕK kaastööd käesolevasse raamatusse. Kahjuks jäid need palved positiivse vastuseta. Siiski leevendab MPEÕK ristimisteemaliste arusaamade puudumist EAÕK ja mõnevõrra ka AAK arusaamasid käsitlev alapeatükk. Õigeusu teoloogilised arusaamad ristimisest ei tohiks erinevates õigeusu ja orientaalkirikutes drastiliselt erineda. Küll võib esineda olulisi eriarvamusi teiste kirikute poolt toimetatud ristimise tunnustamisel. Paraku ei suuda käesolev raamat MPEÕK osas nendele küsimustele ammendavalt vastata. AAK seisukoht antud kogumikus on tsiteeritud AAK ametlikult koduleheküljelt [www.armenianchurch.org](http://www.armenianchurch.org).

2. oktoobril 2008 toimus EKNi teoloogilise komisjoni esimene koosolek. Siinkohal on sobilik nimetada komisjoni töös otseselt osalenud isikud. Liikmeskirikuid on esindanud õpetaja dr Arne Hiob (EELK), pastor dr Peeter Roosimaa (EEKBKL), pastor Priit Tamm (EMK), preester dr Vello Salo (RKK), pastor Ergo Naab (AKEL), pastor Meelis Maikalu (EKNK), ülempreester Mattias Palli (EAÕK), tolleaegne peavikaar dr Heigo Ritsbek (EKEK), EKNi esindajatena dr Eerik Jõks ja õpetaja Tauno Teder. Komisjoni tööd on juhatanud Eerik Jõks, Heigo Ritsbek ja Tauno Teder. Täiendavate palgaliste töötajatena olid erinevatel perioodidel kaasatud Ingmar Kurg ja Tauno Teder. Neile lisaks on konsultantide ja ettekandepidajatena kaasa aidanud mitmed Eesti teoloogid erinevatest kirikutest.

EKNi teoloogiakomisjon on pidanud aastatel 2008–2010 küm-

me koosolekut ja neil kõigil on lühemalt või pikemalt (ka muude teemade kõrval) arutletud ristimise teemal. Kaalukamateks tuleks pidada pikemaid ettekandekoosolekuid 3. detsembril 2009 ja 4. veebruaril 2010.<sup>9</sup> Lisaks koosolekutele toimus ristimis-dialoog e-posti vahendusel ja komisjoni liikmete kodutööna nii oma kiriku positsiooni täpsustamisel kui ülevaadete kirjutamisel ja sõnastamisel koosolekute tarvis. Tähtsa dokumendina kõigi teiste komisjonile esitatud konfessionaalsete ja oikumeeniliste ülevaadete / ettekannete / arvamuste kõrval valmis platvormtekst „Ristimise temaatika piiritlemine ja arutelu eesmärgid”, mis kiideti heaks komisjonis 11. veebruaril ja töökoosolekul 25. veebruaril 2010.<sup>10</sup> Nimetatud dokumendi tekst ja selle kommentaar sisaldub käesoleva raamatu peatükis 6 (lk 53).

---

<sup>9</sup> EKNA, 13-1.1.2008– Eesti Kirikute Nõukogu teoloogiakomisjoni koosolekute protokollid 3/5 ja 1/6, 3.12.2009 ja 4.02.2010.

<sup>10</sup> EKNA, 1.2. 2010- Eesti Kirikute Nõukogu töökoosolekute protokollid, 2/204, 25.02.2010.

## 2. Meetodid, eesmärgid ja eriarvamused

Juba esimesel koosolekul 2. oktoobril 2008 sätestas EKNi teoloogiakomisjon võimaliku meetodi ristimisteema arutamiseks. Esmalt tuleks tegelda **liikmeskirikute ristimisteoloogia ja praktika uurimisega**, seejärel saab visandada nende **ühisosa ja erisused**. Komisjon näeb end EKNi **nõuandva organina**, kellele **töökoosolek annab mandaadi teemade käsitlemiseks**, kuigi ka komisjoni enda initsiatiiv teemasid tõstatada pole sellega välistatud. Komisjon tõdes, et oikumeenilised ühisavaldused pole töö otsene eesmärk, aga töökoosoleku mandaadi korral ei saa nende koostamist ka välistada.<sup>11</sup>

Võib öelda, et esialgne skitseering meetodist ja eesmärkidest on jäänud komisjoni töös siiani püsima, kuigi seda on oluliselt täiendatud ja täpsustatud.

Alguskoosolekutel otsustatakse moodustada töörühmad ristimisteoloogia piibelliku, vanakirikliku, reformatsiooniaegse ning oikumeenilise konteksti uurimiseks.<sup>12</sup> Töörühmade loomisel ilmnevad raskused, mis põhiliselt on seletatavad teoloogide ülekoormatusega, mistõttu võimalikel kaastöölistel ei jätku piisavalt aega lisaülesanneteks oma põhitöö kõrvalt. Vaid eksegeetilist tööd Peeter Roosimaa juhtimisel saab siinjuures hinnata aktiivseks ja viljakandvaks.

---

<sup>11</sup> EKNA, 13-1.1. 2008– Eesti Kirikute Nõukogu teoloogiakomisjoni protokollid, 1/1, 2.10.2008.

<sup>12</sup> EKNA, 13-1.1. 2008– Eesti Kirikute Nõukogu teoloogiakomisjoni protokollid, 2/2, 4.12.2008 ja 1/3, 12.02.2009.

Pikema diskussiooni tulemusena jõutakse arusaamale, et Eesti-sisene ristimisdialoog ei saa rahvusvahelisele multilateraalsele dialoogile midagi põhjanevat teadusliku uurimise seisukohalt lisada. Küll aga saab rahvusvahelise kogemusega tutvuda ning sellest õppida.<sup>13</sup> Eesti dialoog või arutelu (nagu komisjon terminina eelistab) peab lähtuma **kohalikust kontekstist**, mis on välja kujunenud nii ajaloolistest kui teoloogilistest põhjustest lähtuvalt. Mõiste „arutelu” kasutamist põhjendab komisjon nõnda: „Mitte kasutada edaspidi terminit ‘dialoog’, vaid ‘arutelu’. ‘Dialoog’ kui läbirääkimised konfessioonide vahel peaks jääma kiriku juhtide pädevusse – teoloogilisel komisjonil vastav mandaat puudub”.<sup>14</sup>

Veebruariks 2010 jõuab EKNi teoloogiakomisjoni olulise verstapostini – valmib platvormdokument „Ristimise temaatika piiritlemine ja arutelu eesmärgid”.<sup>15</sup> Mõningad tsitaadid sellest tekstist aitavad visandada komisjoni saavutatud konsensust meetodi ja eesmärgi osas.<sup>16</sup>

„– EKN teoloogilise komisjoni arutelude raames **tutvutakse oluliste rahvusvaheliste seisukohtadega** ning probleemi-asetustega.

- Ka sel juhul, kui mõni kirik ei tunnusta teise kiriku teostatud ristimist või kui ristimise mõistmine on kirikutes erinev, **on ristimise-teemalise aruteluga kaasnev suurem üksteise-mõistmine väärtuslik tulemus**. Üksteisemõistmist edendab

---

<sup>13</sup> EKN, 13-1.1. 2009 Eesti Kirikute Nõukogu teoloogiakomisjoni protokollid, 2/4, 22.10.2009 ja 3/5, 3.12.2009.

<sup>14</sup> EKN, 13-1.1. 2009 Eesti Kirikute Nõukogu teoloogiakomisjoni protokollid, 3/5, 3.12.2009.

<sup>15</sup> EKN, 13-1. 2010 Eesti Kirikute Nõukogu teoloogilise dialoogi dokumendid, 25.02.2010.

<sup>16</sup> Rõhuasetused tekstis on lisanud toimetaja, teksti ei ole keeleliselt muudetud, mistõttu selles sisaldub mõiste „teoloogiline komisjon” hoolimata asjaolust, et praegu viidatakse „teoloogiakomisjonile”.

lähedane kontakt, ühiselt arutatud teemad ning üksteisele edastatud informatsioon.

- Teoloogilise töögrupi liikmed on väljendanud arvamust, et töögrupp peaks otsima sõnastusi, **kuidas tänapäeva inimesele edastada kristlikke põhitõdesid.**
- Arutelud, mis toetuvad Pühakirja tunnistustele, kirikuloo näidetele ja oikumeenilise dialoogi meetodile, püüavad märgistada mitte ainult konfessionaalseid erisusi, vaid ka **kirikute ühiseid seisukohti.**
- Edaspidises töös tahetakse keskenduda järgmistele valdkondadele: 1) ristimise-teemalise dialoogi ajalooline ülevaade ning ristimise käsitlemine kristlikus initsiatsiooniprotsessis tervikuna; 2) ristimise eksegeetiline, teoloogiline, kirikulooline ja oikumeeniline uurimine; 3) ristimise konfessionaalsed eripärad Eesti kirikutes ning ühise mõistmise võimalused; 4) dokumentatsiooni koostamine ristimise oikumeenilistest ja konfessionaalsetest seisukohtadest.
- Eelnimetatud valdkondade juures soovib komisjon töötada põhimõttel, et **igale kirikule luuakse võimalus esitleda oma eripära niihästi ristimise teoloogias kui ka praktikas.** Ristimisemaatika kaardistamine konfessionaalses ning oikumeenilises perspektiivis võiks toimuda sessioonidena või eraldi töörühmades, kuhu on võimaluse korral kutsutud kaasa töötama ka teisi erialateologe. Ristimise eksegeetiline, teoloogiline, kirikulooline ja oikumeeniline uurimine ei sea eesmärgiks kogu teoloogilise materjali läbitöötamist, vaid asjakohaste kommentaaride esitamist Eesti kirikute kontekstis. Soovitakse luua võimalus **ristimise-teemaliste arutelude tulemuste tutvustamiseks kirikuliikmete ja ühiskonna laiemale ringile.**”

Just viimasena tsiteeritud punkt näitab kõige ehedamalt EKNi teoloogiakomisjoni töömeetodit ja eesmärki. Kuigi see punkt

pole komisjoni senises tegevuses tervikuna kaetud ja täidetud, annab see ilmselt sobiva ja liikmeskirikutes praegu aktsepteeritava viisi ristimisalast arutelu ka tulevikus jätkata. Lisaks võib visandatud metodoloogia olla abiks ka teiste teemade käsitlemisel oikumeenilises dialoogis.

Vaheekskursina võib siia lisada, et erinevatel kirikutel pole ristimise alal kasutatava terminoloogia puhul alati saavutatud täielikku võrreldavust. Lisaks ristib osa kirikuid väikelapsi ja teised mitte. Käesolevas töös on kokkuleppeliselt kasutatud sõna „laps” veel mitte mõistuse kasutamise teadlikku ikka jõudnud väikelapse ja „täisealine” sellesse ikka jõudnud inimese kohta.

Komisjoni töös ei tekkinud silmapaistvaid eriarvamusi meetodi ja eesmärkide osas. Teatud seisukohtade lahknemine oli esil seal, kus ühelt poolt oli näha püüet oikumeenilise teoloogia loomiseks konfessionaalseid traditsioone vähem esile tuues ja teiselt poolt peeti oluliseks just konfessionaalsete seisukohtade kõrvutamise teel n-ö tegelikku pilti näha. Samuti jäi komisjon EKNi töökoosoleku toetusel algusest peale seisukohale, et praeguses faasis ei püüta välja töötada konsensusdokumenti ristimise vastastikuse tunnustamise suunas,<sup>17</sup> nagu komisjoni toimetaja Ingmar Kure algne ettepanek taotles. Samuti jäi väitluse objektiks küsimus, kas on vaja välja töötada mahukamat raamatut ristimise oikumeenilise kommenteeritud dokumentatsiooniga. Üldiselt võib öelda, et eelnimetatud eriarvamusel tekkisid dialoogis Ingmar Kure ja enamiku teiste komisjoni liikmete vahel. Ingmar Kurg on ilmselt Eesti teoloogilises oikumeenias kõige julgemalt näinud ja püüdnud välja töötada n-ö oikumeenilist teoloogiat, milles kirikute erisuste ja konfessionaalsete seisukohtade asemel prevaleeriks juba olemasolev või perspektiivis saavutatav konsensus.

---

<sup>17</sup> Töökoosoleku toetus vt. EKNA, 1.2. 2008 Eesti Kirikute Nõukogu töökoosolekute protokollid, 8/191, 16.10.2008.

### 3. Liikmeskirikute seisukohtade uurimine

#### 3.1 Eesti Evangeelne Luterlik Kirik

##### 3.1.1 Miks kirik ristib?

- ❖ Milline on ristimise põhjendus Pühakirjas ja / või traditsioonis? Luterlikus ristimissoterioloogias on kesksed kolm Uue Testamendi kirjakohta, mis on ühtlasi peatekstid ristimissakramendi seadmise kohta ja mida loetakse ka ristimisel: „Minge siis, tehke jüngriteks kõik rahvad, ristides neid Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimesse ja õpetades neid pidama kõike, mida mina olen teil käskinud” (Mt 28:19–20), „Kes usub ja on ristitud, see päästetakse, aga kes ei usu, mõistetakse hukka” (Mk 16:16), „Kes ei sünni veest ja Vaimust, ei saa minna Jumala riiki” (Jh 3:5). Nende tekstide põhjal võime öelda järgmist:
  - Ristimine põhineb Jumala käsul ehk sõnal, ristimise veel ja Pühal Vaimul ning on sõltumatu inimese usust või uskmatusest. Inimese usust või uskmatusest sõltub ristimisest osasaamine või sellest ilmajäämine, vastavalt siis ka inimese pääsemine või hukkamõist.
  - Usk tekib õpetamise tagajärjel ja alles pärast ristimist (nagu Pühakirjast näha, võib juhtuda ka vastupidi) ning kuna ei täpsustata, keda ristida, siis tuleb ristida ka lapsi. Jeesuski kutsus, mitte ei tõrjunud neid: „Laske lapsed minu juurde tulla, ärge keelake neid, sest selliste päralt on Jumala riik.” Seda teksti loetakse neljandana luterlikus ristimistalituses (Mk 10:14, Mt 19:14, Lk 18:16).

- Kuivõrd Jumala riiki minekuks on vajalik uuestisünd (ristimise) veest ja (Pühast) Vaimust, siis tuleb ristida ka lapsi (nagu kristlik kirik on talitanud alati). Laste ristimise puhul on oluline vanemate ja vaderite usk (mis avaldub selles, et soovitakse last kristliku õpetuse kohaselt ristida), sest lapsed (imikud) ei saa ise tulla ristimisele.
- Kuivõrd pääsemiseks (õndsakssaamiseks) on vajalik usk, siis tuleb vanematel ja vaderitel võtta endale kohustus anda lapsele kristlikku õpetust, et tal võiks tekkida isiklik usk. Usu tekitamine aga ei ole nende võimuses, sest mitte ainult ristimine, vaid ka usk on Jumala and. „Mina usun, et ma omast mõistusest ega väest ei saa uskuda Jeesusesse Kristusesse, oma Issandasse, ega tulla Tema juurde, vaid Püha Vaim on mind kutsunud evangeeliumi kaudu, oma annetega valgustanud, õiges usus pühitsenud ja hoidnud”<sup>18</sup>

- ❖ Kuidas kirik seda põhjendust rakendab?  
Ristitakse koguduse liikmete lapsi, aga ka noori ja täisealisi, kelle ristimisele reeglina eelneb leeriõpetuse läbimine.

### **3.1.2. Mis toimub ristimises ristitavaga?**

Ristimine on katekismuse tsiteerituna „uuestisünni pesemine ja Püha Vaimu uuendamine” (Tt 3:5). Seega siirdatakse ristitav Jumala riiki ja Kristuse ihusse. See on aga samas usuteekonna algus, mille juurde tuleb katekismuse järgi igapäevases meeleeparanduses naasta.

---

<sup>18</sup> Martin Luther, Väike Katekismus.

### 3.1.3. Kuidas kirik inimesi ristib?

- ❖ Milline on ristimistalituse käik ja selles sisalduvad komponendid?  
Sissejuhatusale järgneb piiblit lugemine ja kõne, küsimused, ristimärk ristitava laubale ja rinnale, ristimispalve veepühitsusega, usutunnistus ja ristimistootus, ristimine veega (optsioonina ristimissümbolite andmine), palve ja läkitamine.
- ❖ Milline on ristimisvormel?  
N., mina ristin sind Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimesse. Aamen.
- ❖ Milline on ristimise viis (vee kasutamine jm)?  
Reeglina kolmekordne vee pealevalamine.
- ❖ Võimalikud ristimisega seotud riitused (nt salvimine).  
Täisealise ristimisele järgneb vahetult või lähiajal konfirmatsioon kui koguduse täisõiguslikuks liikmeks võtmine. Lapsena ristitu konfirmatsioon (kui see toimub ka aastaid hiljem) on samamoodi mõistetud ristimisest tuleneva ja sellega seotuna.

### 3.1.4. Kelle ristimist kirik tunnustab?

Enamik luterlikke kirikuid mõistab ristimist kehtivana, kui see on toimetatud Kristuse seadmist mööda ehk Mt 28:19 jj alusel veega.

EELK on armulauaosaduses anglikaanide, reformeeritute, metodistide ja mitme muu protestantliku kirikuga, kes mh tunnustavad lapseristimist. Samas on luterlikud kirikud ka teiste kristlaste suhtes paljudel puhkudel kasutanud avatud armulaua printsiipi isegi ametliku kirikuosaduse puudumise korral.

## 3.2. Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liit

### 3.2.1. Miks kirik ristib?

- ❖ Milline on ristimise põhjendus Pühakirjas ja/või traditsioonis? Ristimine on Issanda seatud vaimulik talitus (Mt 28:19). See on uskliku inimese vaba ja isikliku vastutuse kohane vastus rõõmusõnumile Jeesusest Kristusest ja tema päästmistööst. „Kes nüüd vastu võtsid tema sõna, need ristiti” (Ap 2:41). Ühtlasi on ristimine usule tulnud inimese Pühast Vaimust inspireeritud kuulekuse tegu. Uues Testamendis kutsutakse üles, et igaüks laseks end ristida (Ap 2:38). Ristimine kui palvetoiming väljendab inimese tungivat soovi ja otsust elada Kristuse ülestõusmise kaudu puhta südametunnistusega (1Pt 3:21). Päästeks hädavaljak ristimine ei ole.

- ❖ Kuidas kirik seda põhjendust rakendab? Eesti EKBK Liit rõhutab usuristimise põhimõtet. Selle kohaselt on ristimise eelduseks ristitava isiklik pöördumine, s.t vabatahtlik otsus saada Kristuse järgriks ja soov kogudusega liituda. Vastavalt sellele põhimõttele ei ristita Eesti EKBK Liidus väikelapsi ega sügava vaimse puudega inimesi..

Ristimine on koguduslik toiming, milles Jumala initsiatiiv avaldub koguduse kaudu. Ühtlasi on ristimine inimese Pühast Vaimust inspireeritud vastus Jumala päästeteole. Ristimisele eelneb ristitava ristimissoovi läbikatsumine ja ristimisele lubamine koguduse (koguduse esinduse) poolt. Ristimiskandidaat annab oma isiklikust usust tunnistuse koguduse (koguduse esinduse) ees; ta on juba loobunud oma pöördumata elust ja uussünni kaudu astunud eluosadusse Jeesuse Kristuse surma ja ülestõusmisega, ta on vastu võetud Kristuse järgijate ridadesse.

Ristimine on koguduse kaasvastutusega tegu. Ristija on koguduse esindaja, kellel on ka koguduselt vastavad volitused.

### 3.2.2. Mis toimub ristimises ristitavaga?

Ristimine on märgiline toiming, mis tähistab, et ristitav on koos Kristusega surnud, maetud ja tõusnud uuele elule (Rm 6:3 jj; Kl 2:12). Ristimisel annab usklik inimene oma senise, ilma Kristuseta elu kõigi selle vormide ja tagajärgedega endast ära, et elada koos Kristusega uut elu.

Ristimine toimub tunnistajate juuresolekul, mis annab ristimisele õigusliku tähenduse.

### 3.2.3. Kuidas kirik ristib?

- ❖ Milline on ristimistalituse käik ja selles sisalduvad komponendid? Ristimistalitusse kuulub Pühakirja lugemine, selgitav sõnavõtt, palve ja laul. Ristitav peab vastama jaatavalt järgmistele küsimustele:
  - Kas see on sinu vabatahtlik otsus lasta ennast ristida?
  - Kas sina tahad ristimises töötada Issandale puhas südame-tunnistus ja ustavust tema õpetusele, nõnda nagu see on antud meile Uues Testamendis? Või: Kas te tahate ristimises kogu südamega paluda Jumala ees head südametunnistust ja ustavust tema õpetusele, nii nagu see meile on antud Uues Testamendis? Või: Kas see on teie tõsine otsus Jumala ees elada hea südametunnistusega ja ustavuses tema õpetusele, nii nagu see meile on antud Uues Testamendis?
  - Kas te tahate surmani elada Pühakirja õpetuse ja Püha Vaimu juhtimise järgi?

Ristimisel ristija küsib: „Kas sa usud, et Jeesus Kristus on sinu isiklik päästja ja Õnnistegija?” Ristitava jaatava vastuse puhul ütleb ristija näiteks: „Sinu usutunnistuse alusel ja meie Issanda Jeesuse Kristuse käsul ristin ma sind Jumala Isa, Poja ja Püha Vaimu nimesse. Aamen”, ja vajutab ristitava korraks vee alla.

- ❖ Milline on ristimisvormel?  
Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimesse. Praktikas esineb eriti vormeli viimase sõna käände osas varieeruvust.
- ❖ Milline on ristimise viis (vee kasutamine jm)?  
Eesti EKBK Liidus ristitakse reeglina vee alla kastmisega.

#### **3.2.4. Kelle ristimist kirik tunnustab?**

EEKBKL tunnustab kõikide EKN liikmeskirikute ristimisi, kui ristitav on lasknud end teadlikult usus vee alla vajutatuna ristida Kolmainu Jumala, Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimesse/ nimel.

Kuivõrd ristimine on EEKBKL kogudustes just kohalikku kogudusse vastuvõtmise eelduseks ning EEKBKL kogudused on EEKBKL liikmetena mitmeti iseseisvad, siis on igal kogudusel õigus võtta oma seisukoht teistest kogudustest ületulijate usu ning ristimise kohasuse kohta.

### **3.3. Eesti Metodisti Kirik**

#### **3.3.1. Miks kirik ristib?**

- ❖ Milline on ristimise põhjendus Pühakirjas ja/ või traditsioonis?  
Metodistlik soterioloogia toetub John Wesley õpetusele Jumala armust ja armuvahenditest. Inimese ärapöördumine patust, andestuse vastuvõtmine, uuestisünd, pühendumine Kristusele on Jumala armukingitus inimesele. Sakramendid seejuures on kanaliteks, mille kaudu Jumal oma armu meile kättesaadavaks teeb. „Arm, mille ristimine teeb kättesaadavaks, on Kristuse lunastus, mis teeb võimalikuks meie lepituse Jumalaga”<sup>19</sup>. Ris-

---

<sup>19</sup> Vee ja Vaimuga (Ühinenud Metodisti Kiriku õpetuslik tekst), tõlkinud Priit Tamm.

timine rajaneb Jeesuse Kristuse elul, surmal ja ülestõusmisel, haarab endasse suremise patule, uue elu, liidu Kristusega, Püha Vaimu saamise ja liitmise Kristuse kirikuga. Ristimine on üks armuvahendeid (sakramente) eluaegses päästmise protsessis, seega nähakse ristimist normaaloludes vajalikuna õndsakssaamiseks; samas ei ole sakramendid Jumalale piiravad või kohustavad, mis tähendab, et erakordsetel asjaoludel ristimata jäänud inimene võib saada õndsaks ilma sellest sakramendist osa saamata.

Metodisti kirik rõhutab pigem mitte ainult ristimist eraldi seisva talitusena, vaid kogu initsiatsiooni- ehk kristlaseks saamise protsessi kui tervikut. See koosneb 1) täisealise puhul õpetusest (katehhees), 2) ristimisest, 3) käte pealepanemisest (ja salvimisest) 4) nii lapse kui täisealise puhul esimesest armulauast. Soovitavalt peaksid need kõik toimuma ajaliselt võimalikult lähestikku, s.t riitused ühel jumalateenistusel.

- ❖ Kuidas kirik seda põhjendust rakendab ehk keda ristitakse? Reeglina ristitakse eelnevalt ristimata inimesi, sõltumata nende east või vaimsest arengutasemest. Täiskasvanud inimese ristimiseks ettevalmistamine (katehhees) on koguduse vaimuliku kohustus; inimese valmisoleku ristimise sakramendi vastuvõtmiseks otsustab koguduse vaimulik. Ristitakse ainult koguduse liikmete lapsi, soovitavalt võimalikult peatselt pärast nende sündi.

Täisealsed inimesed jõuavad ristimisele misjonitöö tulemusel ja katehheesi kaudu.

### **3.3.2. Mis toimub ristimises ristitavaga?**

„Ristimises kuulutab kirik, et ta on lepingu kaudu seotud Jumalaga, ja uusi inimesi pühendatakse sellesse lepingusse ristimise

kaudu”.<sup>20</sup> „Ristimisega töötab kogudus oma uuele liikmele: „Sinu rõõm, sinu valu, sinu kaotus, sinu saavutused – need on ka meie omad, sest sa oled üks meist”.<sup>21</sup>

Kokkuvõtvalt võib öelda, et metodisti kiriku seisukohalt ristimises inimene sünnitatakse uuesti vee ja Püha Vaimu kaudu (Jh 3:5); ta saab pattude andestuse (Ap 2:38; 22:16; Hb 10:22; 1Pt 3:21) ning vabastatakse algpatu orjusest (asetatakse surmast ellu); võetakse lepinguosadusse Jumalaga ja liidetakse Kristusega (Rm 6:3); ta liidetakse kiriku, Kristuse ihuga (1Kr 12:13; Gl 3:27–28) ning saab Püha Vaimu anni(d) teenimiseks Kristuse ihus (Ap 2:38).

Et ristimine on Jumala tegu ja toob inimeses kaasa olemusliku muutuse, siis on see kordamatu. Kui pole selge, kas inimene on varem ristitud või mitte, kasutatakse tingimuslikku ristimist.

### 3.3.3. Kuidas kirik inimesi ristib?

- ❖ Milline on ristimistalituse käik ja selles sisalduvad komponendid? Initsiatsiooniriitused (sh ristimine) toimuvad soovitavalt traditsiooniliselt selleks sobivaimatel kirikupühadel (ülestõusmispüha, nelipüha, kõikide pühakute päev ja Issanda ristimispüha); neid võib talitada ka muudel aegadel, ent reeglina siis koguduse pühapäeval jumalateenistusel selle osana (pärast jutlust ja enne armulauda). Sissejuhatusele (koos kandidaatide esitlemisega) järgnevad küsimused koos kuradist ja patust lahtiütlemisega, usutunnistus (apostellik usutunnistus kolmeosalises küsimustevastuste vormis), ristimistootused, veepühitsus, ristimine, käte pealepanemine (ja salvimine), üleandmine ja vastuvõtmine, esimene armulaud (väikelapsele Kristuse veri sõrmega huultele)

---

<sup>20</sup> Vee ja Vaimuga (Ühinenud Metodisti Kiriku õpetuslik tekst), tõlkinud Priit Tamm.

<sup>21</sup> Elav usk (Ühinenud Metodisti Kiriku õpetuslik tekst), tõlkinud Priit Tamm.

ning õnnistamine ja läkitamine. Lisaks nendele olemuslikele toimingutele võib talitusele lisada nt valge rüü ja põleva küünla andmise tähisena Kristusega riietumisest ja uuest elust ning Kristuse valgusest, mis inimest valgustab.

❖ Milline on ristimisvormel?

N., mina ristin sind Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimel. Aamen.

❖ Milline on ristimise viis (vee kasutamine jm)?

Lubatud viisid on veega piserdamine (kolm korda), vee pealevalamine / veega ülevalamine (kolm korda) või kolm korda vee alla kastmine. Ristimise tõhusus või kehtivus ei sõltu kasutatava vee hulgast.

❖ Võimalikud ristimisega seotud riitused (nt salvimine).

Ristija paneb vahetult pärast ristimist ristitu peale käed ja palvetab Püha Vaimu töö pärast ristitus; samuti võib lisaks sellele teha ristitu laubale ristimisõliga ristimärgi tähistamiseks Püha Vaimu pitserit.

### **3.3.4. Kelle ristimist kirik tunnustab?**

Üldiselt tunnustatakse teiste kirikute ristimist, kui see on viidud läbi Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimel, on tarvitatud vett ja intent-sioon on olnud ristida. Tunnustatakse ka ilmiku talitatud hädaristimist, mis tuleb sel juhul registreerida ristija kodukoguduses. Tunnustamist hõlbustab see, kui inimesel on ristimistunnistus või mõni muu dokument ristimise kohta.

Metodistid on maailma eri paigus ametlikus armulauaosaduses luterlaste, anglikaanide jt kirikutega; samas on kõik ristitud inimesed teretulnud osa saama metodisti kirikus pühitsetavast armulauast.

### **3.4. Rooma-Katoliku Kirik**

#### **3.4.1. Miks kirik ristib?**

- ❖ Milline on ristimise põhjendus Pühakirjas ja / või traditsioonis?  
„Ristimine on pääsemiseks hädavajalik kõigile neile, kellele on kuulutatud evangeeliumi ning kellel on olnud võimalus endale seda sakramenti paluda,” selgitab „Katoliku kiriku katekismuse kompendium”<sup>22</sup>. Katekismus rajab ristimise päästetähenduse Jeesuse ütlusele: „Kes ei sünni veest ja Vaimust, ei saa minna Jumala riiki” (Jh 3:5). Ent Jumal võib päästa ka ristimata inimesi<sup>23</sup>.
- ❖ Kuidas kirik seda põhjendust rakendab?  
Ristitakse täisealisi, kes on läbinud katehhumenaadi, aga ka kirikuliikmete lapsi.

#### **3.4.2. Mis toimub ristimises ristitavaga?**

Vettekastmise toimingu keskne mõte on saada ühendatud Kristuse surmaga ning ülestõusmisega (Rm 6), millest sünnib uus loodu (2Kr 5:17). Veeriituse kujul saavad otsese tähenduse Rm 6:3 ja Gl 3:27 väljendid ristimisest „Kristusesse Jeesusesse”. Ristimine on üks ja esimene nendest Jumala tegudest inimese jaoks, milles leidub pattudest puhastamine, nii pärispatust kui ka patukaristusest.<sup>24</sup>

#### **3.4.3. Kuidas kirik inimesi ristib?**

- ❖ Milline on ristimistalituse käik ja selles sisalduvad komponendid?  
Katoliku kirikus on praegu tarvitusel 21 erinevat jumalatee-

---

<sup>22</sup> KKK, art 261

<sup>23</sup> KKK, art 1257–1261; Komp., art 262

<sup>24</sup> KKK, art 1263

nistuskorda ehk riitust; Eestis on esindatud Rooma ja ukraina riitus. Rooma riituse ristimistalituse käik on täiskasvanute ja laste jaoks erinev. Täiskasvanud teevad läbi katehhumenaadiaja, mille käigus toimub praeguse rituaali järgi seitse teenistust: vastuvõtt katehhumenaati, vastuvõtt ristitavate nimekirja, usu-tunnistuse ja Meie Isa palve kätteandmine, kolm küsitelu patust lahtiütlemise ja Kristuse poole pöördumise osas (paastuaja 3., 4. ja 5. pühapäeval) ning vastuvõtt kirikusse paasaööl. Viimane ja peamine koosneb ristimisest, kinnitamisest (ld *confirmatio*) ja armulauast. Kõiki kolme sakramenti saavad Rooma kiriku idariitustes ka lapsed, ladina riituses jagatakse neile kinnitamist ja armulauda aastaid hiljem.

❖ Milline on ristimisvormel?

N., mina ristin sinu Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimel. Aamen.

❖ Milline on ristimise viis (vee kasutamine jm)?

Kolmekordne vette kastmine või (tavaliselt) vee pealevalamine.

❖ Võimalikud ristimisega seotud riitused (nt kinnitamine).

Katoliku kiriku katekismus kirjeldab Rooma riituse initsiatsiooniprotsessi kulgu uskliku tervet eluiga haaravalt; selle põhietapid on evangeeliumi kuulmine ja vastuvõtmine, pöördumine, isiklik ja ühine usu tunnistamine, ristimine, Püha Vaimu saamine, osasaamine pühast õhtusöömaajast, eluaegne kasvamine pühit-suses.<sup>25</sup> Initsiatsiooni sakramentideks on ristimine, kinnitamine ja armulaud.

---

<sup>25</sup> KKK, art 1229

### 3.4.4. Kelle ristimist kirik tunnustab?

Ristimine ühendab uskliku kõigi kristlastega, ka nendega, kes ei ole rooma-katoliku kirikuga ühinenud, kuigi kirik nende ristimist tunnustab. II Vatikani kirikukogu dekreedil *Unitatis redintegratio* järgi „kõik, kes on ristimises usu kaudu õigeks mõistetud, on Kristuse Ihu liikmed, ja neil on õigus olla kutsutud kristlasteks ning seega võtavad katoliku kiriku lapsed neid õigusega vendadena vastu”. Katoliku kirik tunnustab ortodoksi ja orientaalkirikuid sõsarkirikutena, kuigi täielik osadus puudub.

Teisi kristlikke osaduskondi nähakse (eriti nende erinevate õpetuste pärast) veelgi ebatäielikumas osaduses olevaina, mistõttu sakramentide jagamine nende liikmetele saab toimuda ainult rangelt piiritletud erandite alusel.

## 3.5. Eesti Kristlik Nelipühi Kirik

### 3.5.1. Miks kirik ristib?

- ❖ Milline on ristimise põhjendus Pühakirjas ja/või traditsioonis?  
Ristimine on Jeesuse Kristuse poolt seatud (Mt 28:20). Enne oma taevasse minekut andis Jeesus Kristus käsu ristida (Mt 28:18–20, Mk 16:15,16). Ristimise käsk põhineb Jeesuse jumalikul autoriteedil (Mt 28:18). Seega on ristimise aluseks Jeesuse käsk ja apostlite praktika. Apostlid tegutsesid järgmiselt: nad kuulusid evangeeliumi ja ristsid usule tulnuid (Ap 8:12). Apostlite praktikas oli järjekord: meeleparandus, uskumine ja ristimine. Ristimine ei toonud pattude andestust (Ap 10:43–46, 15:8,9), vaid järgnes sellele vahetult (Ap 10:47,48).
- ❖ Kuidas kirik seda põhjendust rakendab?  
EKNK rõhutab usuristimise põhimõtet: „Kes nüüd vastu võtsid tema sõna, need ristiti” (Ap 2:41). Ristimine eeldab meeleparandust (Ap 2:38) ja usku (Ap 2:41). Selliselt on ristimise eelduseks

inimese isiklik pöördumine, mis väljendub Jeesuse oma isiklikuks Päästjaks tunnistamisena (Rm 10:9). Ristimine ei eelda perfektsust, vaid evangeeliumi poolt äratatud südametunnistust (Ap 2:37) ja usku Jeesusesse Kristusesse. Ristimine on koguduslik toiming. Sellele eelneb ristimisklass, milles selgitatakse ristimise alustõdesid ning kus ristimiskandidaat saab väljendada oma soovi ja põhjendust saada ristitud.

### **3.5.2. Mis toimub ristimises ristitavaga?**

Ristimine kinnitab, et igaüks, kes on uuesti sündinud usu kaudu (Gl 3:26), on riietatud Kristusega (Gl 3:27). Ristimine annab kristlasele kinnitust kingituseks saadud õigusest (Gl 3:27), pattude andestusest (Ap 2:38, 22:16) ja uuest elust (Rm 6:5).

Ristimine eeldab, et inimene on uuesti sündinud (Jh 3:3). Ristimises tunnistatakse, et vana on maetud koos Kristusega (Rm 6:4). Ristimine kuulub päästmise kui terviku juurde, mille peamiseks tähenduseks selles tervikus on haud (Rm 6:4, Kl 2:12). Inimene tunnistab ristimises enese Kristuse omaks, ta tunnistab (Rm 6:5) Kristuse surma ja ülestõusmise osadust (Rm 6:3–6, Gl 3:27).

### **3.5.3. Kuidas kirik inimesi ristib?**

- ❖ Milline on ristimistalituse käik ja selles sisalduvad komponendid? Ristimistalitus toimub üldiselt kas jumalateenistuse osana või eraldi ristimisjumalateenistusena. Ristimistalitusse kuulub tavaliselt Jumala sõna lugemine, jutlus, palve ja laul. Ristitav, olles vees, vastab jaatavalt küsimusele: „Kas sa usud, et Jeesus Kristus on sinu isiklik Päästja ja Issand?” (Rm 10:9).

Ristitava jaatava vastuse puhul ütleb ristija: „Sinu usutunnistuse alusel ja meie Issanda Jeesuse Kristuse käsul ristin ma sind Jeesusesse Isa, Poja ja Püha Vaimu nimel”, ja kastab ristitava korraks vee alla.

- ❖ Milline on ristimisvormel?  
Jeesusesse, Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimel (Mt 28:19, Rm 6:3, Ap 2:38).
- ❖ Milline on ristimise viis (vee kasutamine jm)?  
Vee alla kastmine.
- ❖ Võimalikud ristimisega seotud riitused (nt salvimine).  
Oluliseks peetakse Püha Vaimuga ristimist.

#### **3.5.4. Kelle ristimist kirik tunnustab?**

Tunnustatakse peamiselt ristimist, mis on toimetatud ristitava usu peale.

### **3.6. Seitsmenda Päeva Adventistide Koguduste Eesti Liit**

#### **3.6.1. Miks kirik ristib?**

- ❖ Milline on ristimise põhjendus Pühakirjas ja / või traditsioonis?  
Ristimine on kuuletumine Kristuse käsule (Mt 28:18 jj) ja tema eeskuju järgimine (Mt 3:13–15). Ristitakse päästeks vastavalt Jeesuse õpetusele: „Kes usub ja on ristitud, see päästetakse” (Mk 16:16) ja apostellikule käsule: „Igaüks teist lasku ennast ristida” (Ap 2:38). Ristimine on osa inimese vastusest evangeeliumile ja väljendab inimese veendumust, kes teab, mida teeb: „Kui sa usud kogu südamest, siis on see võimalik” (Ap 8:12,36,37; 18:8). Ristitakse Jeesuse Kristuse nimesse pattude andekssaamiseks ja Püha Vaimu anni vastu võtmiseks (Ap 2:38).

Ristimises astub usklik Kristusega lepinguvahekorda. Selle tulemusena võib ta oodata lepingutöötuste täitumist oma elus. Ta on osa Aabrahami soost ja pärija „töötuse järgi” (Gl 3:27–29). Need, kes on astunud sellesse lepinguvahekorda, kogevad Jumala

töotuse täitumist: „Ma olen neile Jumalaks ja nemad on mulle rahvaks” (Jr 31:33).

Pesemine ja puhastumine on ka ristimise oluline sümboolne tähendus, sest pattu on käsitletud kui reostavat ja ebapuhast (Js 64:5). See määrib inimest ja ta vajab sellest puhastumist. Olla ristitud tähendab olla puhastatud mineviku pattudest. Ristimine peseb ära süü (Ap 22:16) ja eemaldab määrdunud jäljed. Osaliselt on selle ristimise aspekti kontseptsiooni taga heebrea tseremoniaalse puhastumise riitus.

Inimese uussünni märgina (Jh 3:3,5) tähistab ristimine ka tema astumist Kristuse vaimulikku riiki. See, ühendades vastpöördunu Jeesusega, on alati ka ukseks kogudusse. Ristimise kaudu lisab Issand uusi jüngreid usklike kogusse – tema ihusse, kogudusse (Ap 2:41,47; 1Kr 12:13). Pärast seda on nad Jumala perekonna liikmed.

❖ Kuidas kirik seda põhjendust rakendab?

Et „usk tuleb kuulutusest, kuulutus aga Kristuse sõna kaudu” (Rm 10:17), siis on ristimiseks ettevalmistamise oluliseks osaks õpetamine. Kristuse suur misjonikäsk kinnitab sellise õpetamise tähtsust: „Minge siis, tehke jüngriteks kõik rahvad, ristides neid Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimesse ja õpetades neid pidama kõike, mida mina olen teil käskinud!” (Mt 28:19,20).

Ristimine on kogudusse kuulumise esimene märk (adventismis seostub ristimisega kindlasti koguduslik kuuluvus, ilma selleta ei ole ristimine võimalik). Neid, kes tunnistavad end patustena kadunuiks, kahetsevad siiralt oma patte ning kogeivad uussünni, võib pärast korralikku õpetamist vastu võtta kandidaatideks ristimisele ja kogudusse vastuvõtmisele.

Ristimise viis ja tähendus on olulised. Ristimise tähendus on tähtsam kui praktika, kuigi mõlemad aspektid on omavahel seotud. Seni, kuni ristimine ei oma tähendust, kui rituaal ei

osuta suuremale reaalsusele selle taga, ei teeni see ka vajalikku eesmärki. Seepärast ristitakse üleni vette kastmisega.

### **3.6.2. Mis toimub ristimises ristitavaga?**

Ristimises siseneb usklik Issanda kannatuste kogemusse. Uskliku lähedane side Issandaga ilmneb selliste väljendite kaudu nagu „Kristusesse Jeesusesse ristitud”, „ristitud tema surmasse” ja „koos temaga maha maetud ristimise kaudu” (Rm 6:3–6; Kl 2:12). Ristimine sümboliseerib Jeesuse surma, matmist ja ülesäratamist. Seepärast siseneb ristimistalituses usklik Kristuse surma, mis saab tema surmaks vaimulikus tähenduses; samuti siseneb ta Jeesuse ülestõusmisse ja see saab tema ülestõusmiseks. Seega väljendab ristimine isiku identiteedimuutust – see on vabanemine vanast patuelust ja pöördumine uude vaimuliku ellu. Ristimise tulemusena saab inimesest kristlane, s.t ristimiskogemuses sisaldub kõik see, mis on vajalik kristlaseks saamiseks. Ristimine märgistab isikliku suhte Kristusega. See näitab, et Jeesuse surmal, matmisel ja ülestõusmisel on inimesele isiklik tähendus. Ristimise tulemusel ei ole inimene enam patu ori, vaid ta on vaba elama elu Vaimus. Meeleparandus, mis ristimisega kaasneb, sisaldab vanast eluviisist ja väärtushinnangutest uue elustiili juurde pöördumist (Rm 6:11–12). Inimene laseb oma patud „ära pesta”, tundes uue vaimuliku elu puhtust (Ap 22:16).

### **3.6.3. Kuidas kirik inimesi ristib?**

Milline on ristimistalituse käik ja selles sisalduvad komponendid? Ristimisele eelneb avalik küsitlus. Ristimistöotus koosneb vastusest 13 küsimusele. Alternatiivina on kasutusel aga kolmest küsimusest koosnev lühivariant:

- Kas sa võtad Jeesuse Kristuse oma isiklikuks Päästjaks ja Issandaks ja kas sa soovid elada päästvas suhtes temaga?

- Kas sa mõistad Piibli õpetusi nii, nagu need on väljendatud Seitsmenda Päeva Adventistide koguduse põhiuskumustes, ning kas sa tõotad Jumala armu läbi elada oma elu kooskõlas nende õpetustega?
- Kas sa soovid ristimise kaudu avalikult tunnistada oma usku Jeesusesse Kristusesse ning saada osaks Seitsmenda Päeva Adventistide kogudusest ning toetada ustavalt kogudust ja selle missiooni oma mõju, annetuste ja kümnise ning teeniva eluga?

Pühendumiseks kirjutatakse alla neid küsimusi sisaldavale dokumendile ning järgneb ristimine.

❖ Milline on ristimisvormel?

Ristitakse Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimel/nimesse.

❖ Milline on ristimise viis?

Üks kord vee alla kastmine.

❖ Võimalikud ristimisega seotud riitused.

Palve Püha Vaimu saamiseks: ristija ja kogudusevanemad panevad pärast ristimist ristitu peale käed ning paluvad talle Püha Vaimu ja vaimu annete saamise kogemust. Ristimist on sobilik toimetada enne järgnevat püha õhtusöömaaja teenistust koos viimasele eelneva jälgade pesemise talitusega. Sellel jumalateenistusel tervitatakse ristitut koguduse osadusse saamise puhul.

### 3.6.4. Kelle ristimist kirik tunnustab?

Tunnustatakse kristlikku, üleni vee alla kastmisena toimetatud usuristimist, millega on kaasnenud meelearandus ja uussünnikogemus.

### **3.7. Armeenia Apostlik Kirik**

#### **3.7.1. Miks kirik ristib?**

- ❖ Milline on ristimise põhjendus Pühakirjas ja /või traditsioonis?  
Ristimine on sakrament, mille läbi kingitakse usku ja antakse patud andeks. Ristitav sünnib uuesti Pühast Vaimust, saades kristlaseks ning omandades Jumala lapse õigused. „Kes ei sünni veest ja Vaimust, ei saa minna Jumala riiki” (Jh 3:5). Ristimine on esimene sakrament. Ristimata inimene ei saa vastu võtta teisi sakramente.
- ❖ Kuidas kirik seda põhjendust rakendab?  
Ristitav vajab ristiiisa, kes garanteerib ristitava usu koguduse ees ja võtab ta oma hoole alla, kasvatades teda õiges usus. Ristitakse nii lapsi kui täiskasvanuid.

#### **3.7.2. Mis toimub ristimises ristitavaga?**

Usutunnistus tunnistab ühte ristimist. Seda ei saa korrata, sest see on vaimulik sünd. Inimene sünnib ühe korra ja teda saab ristida vaid korra.

#### **3.7.3. Kuidas kirik inimesi ristib?**

- ❖ Milline on ristimistalituse käik ja selles sisalduvad komponendid?  
Ristimine peab toimuma kirikus. Kui kirikuhoonet pole läheduses või ristitav on raskelt haige, võib ristimise toimetada kodus või muus sobivas kohas.
- ❖ Milline on ristimisvormel?  
Jumala sulane / ümmardaja N., kes tuli katehhumeeniseisuses ristimisele, ristitakse Jumala Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimel ja olles Kristuse vere läbi vabastatud patu orjusest, võtab vastu taevase Isa lapse seisuse, saades Kristuse kaaspärijaks ja Püha Vaimu templiks.

- ❖ Milline on ristimise viis (vee kasutamine jm)?  
Ristimistalituse võib läbi viia kahel viisil:  
1) pärast vee pühitsemist ristimärgi ja püha kriisamiga<sup>26</sup> kaste-  
takse ristitav (laps) kolm korda vee alla;  
2) täisealiste ristimisel valatakse pühitsetud vett kolm korda  
ristitava peale, pesemaks tema nägu ja meeli.
- ❖ Võimalikud ristimisega seotud riitused (nt salvimine).  
Vahetult pärast ristimist jagatakse nii lapsena kui täisealiselt  
ristitule salvimise ja armulaua sakramenti.

#### **3.7.4. Kelle ristimist kirik tunnustab?**

AAK tunnustab nende kirikute ristimist, kes tunnistavad Püha Kolmainust ning ristivad Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimel. Kui kristlane (ortodoks, katoliiklane vm) soovib saada AAK liikmeks, ei vaja ta teistkordset ristimist.

### **3.8. Eesti Apostlik-Õigeusu Kirik**

#### **3.8.1. Miks kirik ristib?**

- ❖ Milline on ristimise põhjendus Pühakirjas ja / või traditsioonis?  
Õigeusu ettekujutuse kohaselt ei saa Pühakirja ja Püha Pärimuse (traditsiooni) tunnistusi ühe või teise asja kohta kuigivõrd lahu-  
tada. Ristimise kui kahtlemata algkogudusest pärineva talituse  
puhul on see eriti selge. Seosed Pühakirjaga ei piirdu ainult Uue  
Testamendiga. Viiteid ristimisele leiavad kirikuisad ja hilisemad  
idakiriku teoloogid rohkelt ka Vanast Testamendist. Need on  
nn ettetähendused (*typoi*), mis saavad tõeks Jeesuse elus või  
koguduse praktikas. Enamasti arvatakse neid ette tähendavat

---

<sup>26</sup> Kriisam on pühitsetud õli, millega võitakse vastuvõtvat inimest erinevate sakramentide puhul.

nii Kristuse ristimist, surma ja ülestõusmist kui ka iga kristlase ristimist.

Kõige olulisemaks on need kirjakohad, mis loetakse õigeusu ristimistalitusel. Ristimise jaoks määratud epistel on Rm 6:3–11. Ristimisel loetav evangeelium Mt 28:16–20 kõneleb lähetuskäsust ja sisaldab juhise ristimiseks Kolmainu Jumala isikute nimel/nimesse. Mis tahes eri praktikaid ja arusaamu ka varases kirikus võis olla, tunnistab õigeusu kirik ainult klassikalist ristimisvormeli „Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimel”.

Ristimine on päästeks vajalik.

- ❖ Kuidas kirik seda põhjendust rakendab?  
Ristitakse nii kirikuliikmete lapsi kui ka kateheesi saanud täisealisi.

### **3.8.2. Mis toimub ristimises ristitavaga?**

Alates vähemalt 3.–4. sajandist mõistetakse kreekakeelses idakirikus ristimist kui suremist, mahamatmist ja ülestõusmist koos Kristusega. Peamine tõlgendusviis on üldjoontes järgmine. Jumala Poeg sai lihaks, ühendades end hüpostaatiliselt inimloomusega, „lihaga”, mis pühastus, jumalikustus, täitus jumalikust väest, jäädes siiski täielikult inimloomuseks. Jumalinimesena Kristus elas, õpetas, kannatas ja suri. Tema liha oli aga ühendatud jumaliku loomusega, seepärast ei allunud see surmale, vaid võitis surma ja tõusis kolmandal päeval üles.

Kristus inimesena – sest ta inimloomus, mis oli patuta, langemiseelse Aadama loomus – ei olnud niivõrd lahutatud üksikisik, kuivõrd hõlmas kõiki inimesi, elavaid ja surnuid ning veel sündimata põlvigi.

Seetõttu on tema inimloomusega toimunu ligipääsetav kõigile, kes usuvad ja südamest tahavad temaga ühenduda. Selle eelduseks on aga vana loomuse, „patu” laias mõttes,

suremine. Niisiis võime me olla ühendatud (*symphytoi*) Kristusega. Kuid kuna me elame patu all, peame esiteks patule surema. Meil pole vaja surra füüsiliselt, vaid kujundlikult, salasuslikult (sakramentaalselt-müstiliselt); suremine on aga möödapääsmatu, sest patu all viibijatena ei saa me enne osa Kristuse ülestõusmisest ega või tema kaudu jumalikustuda (pühaks saada).

### **3.8.3. Kuidas kirik inimesi ristib?**

- ❖ Milline on ristimistalituse käik ja selles sisalduvad komponendid? Talituse alguses ütleb ristitav lahti saatanast ja pöördub Jeesuse Kristuse poole. Järgneb usutunnistus ja veepühitsuspalved, palved ristitava eest ning õliga võidmine. Pidulikule „Halleluja” laulmisele järgneb ristimine, rõivastamine ning kolmekordne protsessioon ümber ristimisnõu, lauldes Gl 3:27.
- ❖ Milline on ristimisvormel? Jumala sulane / ümmardaja N. ristitakse Isa nimel, aamen; ja Poja nimel, aamen; ja Püha Vaimu nimel, aamen.
- ❖ Milline on ristimise viis (vee kasutamine jm)? Kolmekordne vee alla kastmine, erandina kolmekordne vee pealevalamine.
- ❖ Võimalikud ristimisega seotud riitused (nt salvimine). Reeglina järgneb ristimisele vahetult nii lapse kui täisealise puhul salvimine ja esimene armulaud.

### **3.8.4. Kelle ristimist kirik tunnustab?**

Tunnustatakse Kolmainu Jumala nimel ristimist, kuid erinevatel puhkudel võib toimida kaasusepõhine lähenemine.

Õigeusu kirikud eeldavad kirikuosaduseks õpetuslikku sama-

sust, mistõttu ristimise tunnustamine ei tähenda veel armulauaosadust.

### **3.9. Eesti Karismaatiline Episkopaalkirik**

#### **3.9.1. Miks kirik ristib?**

- ❖ Milline on ristimise põhjendus Pühakirjas ja /või traditsioonis? Ristimine toetub Jeesuse korraldusele evangeeliumides ja on päästeks sissejuhataav sakrament. Jeesus võttis ristimises endasse täielikult inimlikkuse – olla inimene selle sõna kõige täielikumas mõttes, kuid ometi ilma patuta. Jeesus astus Jordani jõe mudastesse voogudesse ja tegi need puhtaks, et meie, kes me oleme patused, võiksime astuda ristimisvette ja saada puhtaks. Ristimises saame me osa Kristuse elust, surmast ja ülestõusmisest. Ristimine on Jumala tegu. Jumal on teinud ja teeb midagi inimeste juures. Ristimises saame me osaks Kristuse kirikust.
- ❖ Kuidas kirik seda põhjendust rakendab? Ristitakse koguduseliikmete lapsi. Samuti toimub vanakiriklikul eeskujul katehees, mis järgneb n-ö otsimisperioodile ja mille käigus juhatatakse kirikuaasta rütmis täisealised ristimiskandidaadid vastu ülestõusmispühal toimuva ristimisele (n-ö liturgiline evangelism).

#### **3.9.2. Mis toimub ristimises ristitavaga?**

Ristimine on kutse surmale ja ülestõusmisele. Püha apostel Paulus kirjutab Rooma kirjas: „Me oleme siis koos temaga maha maetud ristimise kaudu surmasse, et otsekui Kristus on äratatud üles surnuist Isa kirkuse läbi, nõnda võime ka meie käia uues elus” (Rm 6:4). Siin on ristimise peamised märksõnad surm ja ülestõusmine. See ei ole mitte vee hulk ega meie usk, vaid surm ja ülestõusmine. Apostel Paulus ütleb sama ka Kirjas

koloslastele: „kui teid koos temaga ristimises maha maeti ja ka koos temaga üles äratati usu läbi Jumala väesse, kes tema üles äratas surnuist” (Kl 2:12). Seega ristimine on sissepääs Kristuse ellu, kes on Tee, Tõde ja Elu.

### **3.9.3. Kuidas kirik inimesi ristib?**

- ❖ Milline on ristimistalituse käik ja selles sisalduvad komponendid? Kasutatakse anglikaani kiriku korda palveraamatu *Book of Common Prayer* alusel. Erandina ja piiskopi loal võib kasutada ka teisi ajaloolisi lääne- või idariituste kordi.

Ristimistalituses on kandidaatide esitamine, järgnevad küsimused-vastused koos patust ja kurjast lahtiütlemisega, apostellik usutunnistus, veepühitsus, ristimine, salvimine ja õnnistamine.

- ❖ Milline on ristimisvormel?  
Ma ristin sind, N., Isa, Poja ja Püha Vaimu nimel. Aamen.
- ❖ Milline on ristimise viis (vee kasutamine jm)?  
Vee alla kastmine või vee pealevalamine.
- ❖ Võimalikud ristimisega seotud riitused (nt salvimine).  
Salvimine kaasneb ristimisega ja konfirmatsioon ning armulauaosadus on ristimise jätkuks.

### **3.9.4. Kelle ristimist kirik tunnustab?**

EKEK tunnustab kõigi teiste kirikute ristimist, kui see on toimetatud Kolmainu Jumala nimel/nimesse.

Et kirikuosaduseks on tarvis lisaks ristimisele ka armulauaosadust, siis on selleks vaja kirikutevahelist kokkulepet.

## 4. Liikmeskirikute ühisosa

Kõigile EKNi liikmeskirikutele on ühine **ristimise põhjendamine** Pühakirjas Uue Testamendi evangeeliumides väljendatud **Kristuse korralduse ja tahtega**. Tüüpilisimad kirjakohtad, millega ristimise vajalikkust põhjendatakse, on Mt 28:19 jj ja Mk 16:16. Kasutatakse erineval määral ka teisi Piibli kirjakohti – kas siis teoloogilises põhjendamises või ristimistalituse käigus. Õigeusu ja roomakatoliku kiriku vanaaja kirikust lähtuvas pärimuses on siin esil rikkalikum valik Vana Testamendi tekstidest lähtuvat, ettetähendavat tüpoloogiat.

Ristimine on seega olemuslikult seotud **Jumala Sõnaga**, seda ka hilisema traditsiooni konstitutiivsust enam rõhutavates kirikutes. Et ristimiseks on korralduse andnud Issand Kristus ise, on kõigi liikmeskirikute jaoks oluline tähtsus ka kuulekusel sellele sõnale. Ehk teisisõnu – ristimine on normatiivne sündmus kristlase elus (välja arvatud erandjuhud).

Ühel või teisel viisil ei eita ükski liikmeskirik **usu** osatähtsust ristimise juures. Ristitav tunnistab enne ristimist oma usku. Ka liikmeskirikud, kes ristivad lapsi, eeldavad sel puhul usu tunnistamist asendavalt ristitava eest lapse ristimisele toojate (vanemad, ristivanemad) poolt. Viimasel puhul pannakse neile kohustus last ses usus kasvatada. Siiski ei sõltu osade liikmeskirikute meelest ristimise mõju inimese usust, kuna see on Jumala objektiivne tegu.

Et usk tuleb kuulmisest, on **evangeeliumi kuulutamine** kiriku poolt ristimise eeltingimus ja annab sellele sisu. Ka selles tundub konsensus olemas olevat.

Liikmeskirikud, kuigi mõnevõrra erineval moel, näevad ristimises **liidu** ehk Jumalaga Kristuses **lepingu** sõlmimist või osa sellest ja kogevad ristimise juures **Püha Vaimu** tegevust. Taas – küll erineval moel – näevad EKNi liikmeskirikud ristimises esil olevat **Kristuse surma ja ülestõusmise** toimet, milles väljendub lunastus ja puhastus vee läbi. Ristimine pole ühegi liikmeskiriku jaoks üksnes individuaalne sündmus, vaid seda nähakse Kristuse **kogudusega ühendamisenä või kogudusse kuulumise eeldusena**, kusjuures kogudus on kaasvastutav – kuulutades, ristides, õpetades. Ei ristita n-ö ula peale.

Ristimisega on tihedalt seotud ka **meeleparandus**, pöördumine Kristuse poole. Kui täisealisi ristivad kirikud peavad seda ristimise eelduseks, siis ka lapsi ristivad kirikud toonitavad, et kasvades peab laps selleni teadlikult jõudma.

Ristimine on olemuslik osa kristlikust **initsiatsioonist** – kristlaseks saamise ja sellena kasvamise protsessis. Kuigi uuestisünni, usu, meelega paranduse ja ristimise ajalist seost ning järjekorda võidakse siinjuures erinevalt mõista, ollakse eeltoodud sarnasel seisukohal.

Kirikute ristimispraktika võib varieeruda, kuid inimesed leiavad tänapäeva Eestis tee ristimiseni erinevates kirikutes järjest sarnasemal viisil. Osalt võib see olla tingitud põhjusest, et rahvakirikliku (laste-) ristimispraktika ja kogukondliku / kultuurilise usu osakaal on sekulariseerunud Eestis oluliselt vähenenud.

Nii laste ristimist praktiseerivates kui seda eitavates kirikutes jõuavad täisealsed (või teadlikumas eas) inimesed ristimiseni läbi **koguduse** erinevate tegevuste, esmalt evangeeliumi kuulutamise, jumalateenistustest osasaamise ja erinevais vormides

kateheesi, mille vili tuleb esile seal, kus inimesed teadlikult usku tunnistavad ja ristimise vastu võtavad.

Kuigi kõige suuremad erisused EKNi liikmeskirikute vahel avalduvad ristimise sündmuses ristitavaga toimuva mõtestamisel, saab siingi välja tuua teatud ühisosa või sarnasused.

Siinkohal võiks kasutada kahte märksõna: märgilisus ja identiteedimuutus.

**Märgilisust** ristimisel mõistetakse küll erinevalt, kuid siiski näevad kõik liikmeskirikud ristimise tihedat seost Kristuse surma ja ülestõusmisega. Kui EELK, samuti EMK, RKK, AAK, EAÕK ja EKEK mõistavad ristimist otsesemalt osasaamisena Kristuse päästetööst, siis ka EEKBKL, EKNK ja AKEL ei eita ristimist kui sellest osasaamise märki. Viimased küll juba inimeses toimuva väljendusena. Otsesemalt või sümboolsemalt on ristimine märgiks koos Kristusega patule suremisest ja uuele elule tõusmisest. Seega ristimine märgistab, kas siis vahetu toimena või kaudsemalt, inimese **identiteedi muutust**, astumist patu, surma ja kuradi võimu alt Jumala valitsuse alla.

EKNi liikmeskirikud sarnanevad suuresti selle poolest, kuidas inimesi ristitakse. Kõiki liikmeskirikuid ühendab **kolmainsusliku ristimisvormeli** (Isa, Poja ja Püha Vaimu nimetamisega) ning **vee** kasutamine. Siinjuures ollakse ustavad piibellikule seadmisele, mõistetagu siis ristimist sakramentaalset tähendust omavana või mitte.

Vee kasutamise viis või hulk (pealevalamine või vee alla kastmine) võib siinjuures erineda, aga mitmed kirikud on vastavalt olukorrale valmis ka oma traditsiooni jaoks erandlikult ristimist läbi viima.

Ristimistalituses sisalduvad enamikul kirikutel küsitlemine ja pöördumise kinnitamine, Pühakirja lugemine, evangeeliumi kuulutamine, palve ja laulud, samuti usu tunnistamine erinevas vormis.

Ristimine on ühel või teisel moel pääsuks täieõiguslikumasse

**koguduse osadusse**, võimaldades osa saada muudest talitustest ning koguduses kaasa teenida.

Ristimise vastastikuse tunnustamiseni pole kõik EKNi liikmeskirikud jõudnud. Alati ei peeta seda aga takistuseks üksteise kristlaseksolemise tunnustamisel.

Kõiki kristlike kirikute poolt trinitaarse vormeli ja veega läbi viidud ristimisi tunnustavad EELK, EMK, RKK, EKEK ja AAK. RKK tähtsustab ristimise universaalsust kõige laiemalt. EAÕK on kaasuste baasil valmis võimaluse korral samuti trinitaarset ristimist tunnustama (eriti katoliiklaste ja luterlaste puhul). Samas ei piiritle EEKBKL, AKEL ja EKNK ristimise tunnustamist vaid oma konfessiooni piires, vaid on valmis usu eeldusel aktsepteerima teiste kristlaste ristimisi.

Osa EKNi liikmeskirikute vahel eksisteerib kirikuosadus või vähemalt avatud armulaua printsiip. Samas pole ametliku osaduse puudumine ka takistanud teatud (üldiselt erandlikel) puhkudel osa kirikute vahel n-ö armulauakülalislahkuse osutamist ja vastuvõtmist.

Kas üldiselt hea oikumeenilise koostöö ja sõbraliku läbisäämise üks põhjusi Eestis võib olla ristimise vastastikune tunnustamine, on omaette küsimus.

## 5. Liikmeskirikute eriarvamus

EKNi liikmeskirikutel on lisaks ühisosale ja sarnasustele ristimise teoloogias ja praktikas ka mitmeid erisusi. Üldjoontes võib öelda, et need erisused on ajalooliselt välja kujunenud ning omased vastavatele kirikutele või kirikute perekondadele ka rahvusvahelises mastaabis. Ometigi on oikumeeniline dialoog ja kontekst toonud kaasa suurema lähenemise ja mõistmise ka erisuste säilides, mistõttu kõigil erisustel ei tarvitse olla enam nii eksklusiivset iseloomu kui minevikus.

Liikmeskirikute erisused võiks lihtsustatult jagada fundamentaalsemateks ja praktilisteks. See ei tähenda, et erisused ristimise alal eristaksid kõiki kirikuid. Pigem võiksime siinkohal, küll pisut lihtsustades, jagada EKNi liikmeskirikud **kahte gruppi**. Esimesse gruppi kuuluksid EELK, EMK, RKK, AAK, EAÕK ja EKEK.

Teise gruppi asetuksid oma positsioonilt EEKBKL, EKNK ja AKEL. **Fundamentaalsemat** laadi erinevus nende gruppide vahel tõusetub ristimise praktikast, mille taga aga on teoloogia, eriti ristimisõpetus. Esimese grupi kirikud praktiseerivad nii laste kui teadlikumas eas inimeste ristimist. Teise grupi kirikud lapsi ei risti.

Laste ristimist praktiseerides toetuvad (vähemalt mitmed) esimese grupi kirikud Jeesuse sõnadele: „Laske lapsed olla ja ärge keelake neid minu juurde tulemast, sest selliste päralt on taevariik!” (Mt 19:14). Nii lapsi kui täiskasvanuid nähakse patu /

patususe seisundis ja Jumalast eemalolevana vajavat päästet, usku ja uuestisünni pesemist. Pattude andeksandmist ja uuestisünni usutakse teostuvat just nimelt ristimises. Ristimisele peab järgnema uus elu Kristuses, elu meelearanduses. Ristimine annab selleks ka jõu Püha Vaimu anni läbi. Laste ristimisel annavad töötused ja tunnistavad usku asemikena nende vanemad ja ristivanemad, kel lasub koos kogudusega ka kohustus lapse kasvades teda teadliku usuelu juurde juhatada.

Seega on esimese grupi kirikute juures ristitav oma ristimisel pigem vastuvõtvas, mõnevõrra (kuigi ideaalis avatud) passiivsemas seisundis. Ristimine on Kolmainu Jumala and, milles ta ristitava endaga ühendab, kinkides talle pattude andeksandmist, usku ja sünnitades ta uuesti oma riiki, sõltumata tema east või hetke vastuvõtuvõimest. Sellest hoolimata ei tähenda see lihtsalt maagilist toimingut, sest ristimise annist peab välja kasvama meelearandus ja uus elu. Inimene võib sest annist ka mitte välja teha ning loobuda talle kingitud armust.

**Seega on esimese grupi kirikute jaoks ristimine üldjuhul päästeks vajalik, kuigi on olemas erandeid.** Näitena võib mainida vaimupuudega inimesi ja ka neid, kellele pole evangeeliumi kuulutatud või kes usule tuleku järel pole saanud ristimist vastu võtta (röövel ristil, n-ö soovristimine).

Usklike ristimist praktiseerivad teise grupi kirikud näevad ristimist Kristuse korraldusel vajaliku teona. Samas ristivad nad reeglina inimesi, kelle puhul nad ise ja kogudus on tõdenud ja kinnitanud, et tegemist on juba usu läbi uuesti sündinud ja Kristuse oma Issandaks vastu võtnud isikutega. Seega peavad nad ka olema n-ö teadlikus eas, mitte lapsed, kellelt me seda ei saa eeldada. Ristimine on kuulekuse tegu, usu vastus Issandale, kes on juba inimest kutsunud. Ristimises saab inimene nagu esimese grupi kirikutegi puhul koguduse liikmeks või on ristimine eelduseks liikmeks saamisel. Seda aga juba täiema,

kuigi usuelus kasvava teadlikkuse alusel. Samas on ristimine teise grupi kirikute jaoks väga oluline sündmus ja me ei saa kuidagi tõdeda, et nad seda vähem väärtustaksid kui esimese grupi kirikud. Võime öelda, et teise grupi kirikute jaoks pole ristimine otseselt uuestisünd ja pääste (mis peab eelnema), kuigi ühe osana initsiatsioonisündmustest seisab ta kristlase usutee alguses väga tähtsal ja reeglina asendamatul kohal.

**Seega teise grupi kirikute jaoks pole ristimine päästeks tingimata vajalik.**

Eeltoodust ei lähtu, et teise grupi kirikud ei tunnusta ilmtingimata esimese grupi kirikute ristimist. Teatud puhkudel (konversioon) on teise grupi kirikud oma liikmeks vastu võtnud esimese grupi kirikutes ristitud inimesi ristimist kordamata. See on üldjuhul siiski pädenud viimastes teadlikus eas ristitud inimeste suhtes. Kordusristimine on ajaloos olnud esil probleemina kirikute vahel. Tänapäeval võime siiski näha suuremat mõistmist üksteise praktikate suhtes. Teise grupi kirikutes on tugevnemas arusaam, et ka lapsena ristitu usuristimise puhul pole tegemist uue algusega. Pigem täiendab usuristimine lapsena ristitu teadlikus usus kasvamist. Tuleb lisada, et usuristimist ei nähta siinjuures „üleristimise”, vaid autentse, tervikliku ristimisena. Üldjuhul (on ka erandeid) on esimese grupi kirikud tunnustanud teise grupi kirikute tehtud ristimisi.

**Praktilisemat** laadi erisused EKNi liikmeskirikute vahel tõusevad esile ristimise läbiviimisest ja sellele järgnevast.

Nagu enne tõdetud, on ristimistalituste ülesehituses enamiku liikmeskirikute puhul näha sarnaseid elemente. Siiski võivad need mõnevõrra varieeruda ja vastavalt kirjeldatud põhierisustele omada ka erinevat teoloogilist kaalu. Ristimistalituse kord iseenesest aga ei tarvitse siinjuures olla kirikuid fundamentaalselt eraldavaks teguriks. Sama kehtib trinitaarse, Mt

28:19 toetuva ristimisvormeli kohta, isegi kui erinevad kirikud seda pisut erinevas sõnastuses kasutavad.

Vee kasutamine ja hulk ristimisel EKNi liikmeskirikutes varieerub. Vee alla kastmisega ristitakse (reeglina) EEKBKL, EMK, EKNK, AKEL, AAK ja EAÕK kogudustes. Vee pealevalamist praktiseeritakse EELK, RKK ja EKEK kogudustes. See aga ei tähenda, et mitmetes kirikutes poleks vajadusel või inimese soovi korral kasutusel mõlemad viisid (nt EMK, AAK, EAÕK). Siiski võib teises kirikus ristimise viis teatud puhkudel olla mitte tunnustatud osas kirikutes. Mõned EKNi liikmeskirikud seovad ristimise kokku sellele kas vahetult või mõtteliselt järgnevate talitustega – nt konfirmatsiooni/kinnitamise, salvimise, esimese armulauaga. Osa kirikuist eelistab ristimist talitusena näha pigem eraldiseisvana, kuigi ka siin nähakse ristimist osana kristliku initsiatsiooni protsessis, seotuna vähem nähtavate vaimulike sündmustega inimese sees.

Järgnev tabel püüab lühidalt (kuigi lihtsustatult) illustreerida EKNi liikmeskirikute ristimisega seotud sarnasusi ja erisusi arusaamades ning praktikas. Võrreldakse kirikuid omavahel, võrdlus toimib ülevalt alla.

Sarnasused ja ühisosa kirikute (gruppide) vahel on tabelis märgistatud **tumehalli** värviga, erisused **valgega**. Võrreldavad kirikute (gruppide) vahel on tabelis märgistatud **helehalli** värviga.

|               | Õndsusvajalikkus     | Ristimisvormel                                                                                                                                           | Ristimisviis                                                                                                   | Tunnustamine                                                                              |
|---------------|----------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>EELK</b>   | Jah, kuid eranditega | N., mina ristin sind Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimesse. Aamen                                                                                            | Reeglina kolmekordne vee pealevalamine                                                                         | Jah, kui kolmainusliku vormeli ja veega ristitud                                          |
| <b>EEKBKL</b> | Mitte tingimata      | Sinu usutunnistuse alusel ja meie Issanda Jeesuse Kristuse käsul ristin ma sind Jumala Isa, Poja ja Püha Vaimu nimesse/ nimel. Aamen. (ka variatsioonid) | Reeglina vee alla kastmisega (üks kord)                                                                        | Jah, kui kolmainusliku vormeli ja vee alla kastmisega usust ristitud (võimalikud erandid) |
| <b>EMK</b>    | Jah, kuid eranditega | N., mina ristin sind Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimel. Aamen                                                                                              | Veega piserdamine (kolm korda), vee peale valamine/ ülevaalamine (kolm korda) või kolm korda vee alla kastmine | Jah, kui kolmainusliku vormeli ja veega ristitud                                          |
| <b>RKK</b>    | Jah, kuid eranditega | N., mina ristin sinu Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimel. Aamen                                                                                              | Kolmekordne vette kastmine või (tavaliselt) pealevalamine                                                      | Jah, kui kolmainusliku vormeli ja veega ristitud                                          |

|             |                      |                                                                                                                                                        |                                                                                                     |                                                                                          |
|-------------|----------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>EKNK</b> | Mitte tingimata      | Sinu usutunnistuse alusel ja meie Issanda Jeesuse Kristuse käsul ristin ma sind Jeesuses, Jumala Isa, Poja ja Püha Vaimu nimel. Aamen. (variatsioonid) | Ühekordne vee alla kastmine või erandina piserdamine                                                | Jah, kui kolmainusliku vormeli ja vee alla kastmisega usus ristitud (võimalikud erandid) |
| <b>AKEL</b> | Mitte tingimata      | Ristitakse Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimesse (variatsioonid)                                                                                           | Üks kord vee alla kastmine.                                                                         | Jah, kui kolmainusliku vormeli ja vee alla kastmisega usus ristitud                      |
| <b>AAK</b>  | Jah, kuid eranditega | Jumala teenija N. , kes tuli katehumeeni seisuses ristimisele, ristitakse Jumala Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimel                                       | Kolm korda vee alla kastmine või (täisealiste ristimisel) valatakse vett kolm korda ristitava peale | Jah, kui kolmainusliku vormeli ja veega ristitud                                         |
| <b>EAÕK</b> | Jah, kuid eranditega | Jumala sulane/ümardaja N. ristitakse Isa nimel, aamen; ja Poja nimel, aamen; ja Püha Vaimu nimel, aamen                                                | Kolmekordne vee alla kastmine, erandina kolmekordne vee pealevalamine                               | Jah, kui kolmainusliku vormeli ja veega ristitud (võimalikud erandid)                    |
| <b>EKEK</b> | Jah, kuid eranditega | Ma ristin sind, N., Isa, Poja ja Püha Vaimu nimel. Aamen                                                                                               | Vee alla kastmine või vee pealevalamine                                                             | Jah, kui kolmainusliku vormeli ja veega ristitud                                         |

## 6. Teoloogiakomisjoni ristimisteemalise platvormi kommentaar

Antud analüüsikatse aluseks on EKNi teoloogiakomisjoni poolt 11. veebruaril 2010 vastu võetud ja töökoosoleku poolt 25. veebruaril 2010 heaks kiidetud platvorm „Ristimisteemaliste arutelude eesmärk ning temaatika piiritlemine”.

Dokumendis järgnevad igale paragrahvile kommentaarid.

1. Eesti Kirikute Nõukogu on võtnud vaatluse alla ristimise temaatika kahel korral: aastal 2001 ning seoses 2008. aastal EELK ristimise-aastatega tekkinud laiapõhjalise arutelu jätkamisega EKN teoloogilises töögrupis. Kui aastal 2001 kaardistati liikmeskirikute tolleaegseid ristimispraktikaid ning ristimise vastastikust tunnustamist, siis käesolev teoloogiline töö on kavandatud pikemaks ajaks ja põhjalikumaks.

Ilmselt on teoloogiakomisjoni arutelu aastatel 2008–2010 täitnud kava pikemaks ja mahukamaks teoloogiliseks aruteluks. Tegemist on ka teatud „esimese pääsukesega” teoloogilises multilateraalses dialoogis kirikute esindajate vahel, seda ilmselt kogu Eesti ajaloos.

Seetõttu väärib ristimisalane arutelu ka kindlasti jätkutööd, kuna hea stardiplatvorm selleks on senise dialoogi põhjal juba olemas.

2. Need Eesti kirikud, kes omavad rahvusvahelisi kontakte või osalevad oikumeenilises liikumises, on teadlikud kirikutevahelistest taotlustest ja kokkulepetest, mis puudutavad ka ristimise teemat. Eesti oikumeeniline koostöö on mitmeti peegeldamas ülemaailmset oikumeenilist kogemust. EKN teoloogilise komisjoni arutelude raames tutvutakse oluliste rahvusvahelise seisukohtadega ning probleemiasetustega.

Maailma eri kirikute seisukoht ja tutvumine rahvusvahelise oikumeenilise dialoogiga ristimise küsimuses on juba olnud Eesti arutelu kaasanniks. Samas on kohalik dialoog kulgenud Eesti kiriklikku ja oikumeenilist konteksti arvesse võtvalt ega ole püüdnud otseselt kopeerida üleilmseid suundumusi, mida kokkuvõtvalt käsitleb Kirikute Maailmanõukogu egiidi all valminud dokument „Ristimine, armulaud ja vaimulik amet” (1982).

3. Ristimiseteemaliste aruteludega taotleb komisjon suuremat üksteisemõistmist Eesti erinevate teoloogiliste ja liturgiliste traditsioonidega kirikute vahel. Et paremini mõista ristimise anni terviklikkust ning täit õnnistust, mida väljendab „üks Issand, üks usk, üks ristimine” (Ef 4:5), ollakse valmis üksteist kuulama ja üksteiselt õppima. Ka sel juhul, kui mõni kirik ei tunnusta teise kiriku poolt teostatud ristimist või kui ristimise mõistmine on kirikutes erinev, on ristimiseteemalise aruteluga kaasnev suurem üksteisemõistmine väärtuslik tulemus. Üksteisemõistmist edendab lähedane kontakt, ühiselt arutatud teemad ning üksteisele edastatud informatsioon.

Võib öelda, et EKNi teoloogiakomisjoni arutelu on üksteisemõistmisele kaasa aidanud, täites oikumeenilise dialoogi esi-

mest olulist eeldust – eelarvamuste kõrvaldamist koos ühisosa ning erisuste täpsema tajumisega. Sellel juba saavutatud üksteisemõistmisel on kindlasti veel kasvuruumi, aga teoloogiakomisjonis omandatud kogemust saab näha väärtuslikuna ning kasutada edasistes aruteludes nii ristimise küsimuses kui muudel teemadel.

4. Eesti tänaste usuliste reaalsuste juures ei ole võimalik ühelgi kirikul üksinda kogu rahva evangeliseerimine. Meie kuulutus maailmale on seda selgem, mida rohkem me suudame rääkida ühist keelt. Ristimisetemaatika asetamine evangeelse meeleparanduskuulutuse konteksti on teoloogilise komisjoni jaoks üks võimalusi edendada evangeeliumi ühist tunnistamist. Teoloogilise töögrupi liikmed on väljendanud arvamust, et töögrupp peaks otsima sõnastusi, kuidas tänapäeva inimesele edastada kristlikke põhitõdesid.

Ilmselt on EKNi ristimisalane arutelu olnud pigem kiriku(te)- ja teoloogiakeskne. Kuidas lepitada eriarvamusi ja sõnastada ühisosa ristimisõpetuses, pole veel selge. Ka see võiks olla edasise dialoogi teema laiemas misjoni kontekstis. Siinjuures oleks põnevaks väljakutseks teede leidmine ristimisdialoogi tulemuste asetamiseks EKNis algava apologetika kui misjoni alasesse arutellu, küsides – kuidas seletada ristimisõpetust kaasaja sekulariseerunud inimesele?

5. Mõnikord ei tea erinevate konfessioonide kristlased, kui lähedal nad seisavad üksteisele, ja avastavad selle alles siis, kui leitakse ühine keel. Ristimiseteemalistes aruteludes saab lugeda üheskoos Pühakirja ning püüda mõista kirjutatud ning üksteist. Arutelud, mis toetuvad Pühakirja

tunnistustele, kirikuloo näidetele ja oikumeenilise dialoogi meetodile, püüavad märgistada mitte ainult konfessionaalseid erisusi, vaid ka kirikute ühiseid seisukohti.

EKNi teoloogiakomisjoni arutelu on andnud mitmeid viiteid ühise keele leidmiseks ja selles on leitav teatud ühisosa (vt ptk 4). Samuti on senisest enam õpitud ühist Pühakirja ja teoloogia uurimist, millest asjaosalistel on olemas ka varasem pikaajaline kogemus. Nõnda võib antud arutelu näha kaasannina kontekstis, kus me Eesti oludes järjest enam õpime multilateraalset teoloogilist dialoogi pidama.

6. Teoloogiakomisjon on varasematel nõupidamistel korduvalt arutanud detailset tööplaani. Edaspidises töös tahetakse keskenduda järgmistele valdkondadele: 1) ristimise teemalise dialoogi ajalooline ülevaade ning ristimise käsitlemine kristlikus initsiatsiooniprotsessis tervikuna; 2) ristimise eksegeetiline, teoloogiline, kirikulooline ja oikumeeniline uurimine; 3) ristimise konfessionaalsed eripärad Eesti kirikutes ning ühise mõistmise võimalused; 4) dokumentatsiooni koostamine ristimise oikumeenilistest ja konfessionaalsetest seisukohtadest.

EKNi teoloogiakomisjoni tööplaanis on täidetud mitmeid punkte. Platvormis sõnastatud punktidest on arutelu rohkemal või vähemal määral läbi käidud esimesed kolm. Ehk kõige vähem on siinjuures tegeldud ristimise oikumeenilise uurimisega (punkt 2). Samas on üsna palju tundma õpitud konfessionaalseid eripärasid ning visandunud teatud ühisosa kolmanda punkti alusel. Paljutõotavaks võib pidada eksegeetilist ja teoloogilist arutelu ning uurimist, mida komisjoni arutelu raames juba tehtud on ning mis ka jätkuda võiks.

Tulevikus võiks kaaluda tööplaani neljandas punktis planeeritud dokumendikogumiku publitseerimist. See tähendaks rea rahvusvaheliste bi- ja multilateraalsete dialoogide tekstide tõlkimist eesti keelde. Viimane rikastaks kindlasti seni veel vähe-sevõitu eestikeelset kirjavara oikumeenilise dialoogi ja teoloogilise üksteisemõistmise huvides, andes lisa ka akadeemilisele teoloogiale Eestis tervikuna.

7. Eelnimetatud valdkondade juures soovib komisjon töötada põhimõttel, et igale kirikule luuakse võimalus esitleda oma eripära niihästi ristimise teoloogias kui ka praktikas. Ristimisetemaatika kaardistamine konfessionaalses ning oikumeenilises perspektiivis võiks toimuda sessioonide-na või eraldi tööruhmades, kuhu on võimaluse korral kutsutud kaasa töötama ka teisi erialateolooge. Ristimise eksegeetiline, teoloogiline, kirikulooline ja oikumeeniline uurimine ei sea eesmärgiks kogu teoloogilise materjali läbitöötamist, vaid asjakohaste kommentaaride esitamist Eesti kirikute kontekstis. Soovitakse luua võimalus ristimise-teemaliste arutelude tulemuste tutvustamiseks kiriku-liikmete ja ühiskonna laiemale ringile.

Nii hästi kui EKNi teoloogiakomisjoni algusperioodil unis-tati, pole teoloogiliste tööruhmade tegevus käivitunud. See on ka mõistetav, arvestades suhteliselt kasinat inimressurssi Eesti kontekstis. Seepärast tuleb olla tänulik teoloogidele, kes oma napist ajast antud ristimisarutelus osalesid ja oma panuse nii suulises diskussioonis kui kirjalikult andsid.

Ristimisteemalise arutelu tutvustamine laiemale avalikkusele EKNi liikmeskirikutes ja ühiskonnas seisab veel ees.

## Mõned ettepanekud teoloogiakomisjoni tööks

1. Ristimisteemaline teoloogiline arutelu EKNi teoloogiakomisjoni egiidi all võiks jätkuda. Kui see ka ei tarvitse olla antud ajahetkel kõige otstarbekam, võiks teema süvendatud uurimine siiski seista komisjoni pikemas ajakavas. Siinjuures võiks kaasa aidata algul planeeritud temaatiliste tööühmade loomine, et teemat süvendatult läbi eksegeetilise, süstemaatilisteoloogilise, kirikuloolise ja oikumeenilise prisma vaadelda.

2. Ristimisteemalise arutelu tutvustamiseks laiemale kiriklikule ja ka sekulaarsele avalikkusele tasuks arutelu ühisosana leitud/leitavat sõnastades asetada EKNi apologetilis-misjonaarse arutelu raamesse.

3. Tulevikus võiks kaaluda kommenteeritud dokumentatsiooni koostamist ja avaldamist ristimise oikumeenilistest ja konfessionaalsetest seisukohtadest (*Documenta Oecumenica II* vms).

Ükski nendest tegevustest ei ole vältimatult kiireloomuline. Samas on hea saavutatut edasi arendada ja ühiselt ära kasutada – Jumala suuremaks auks ja meie õndsuseks ning pühitsuseks.

## Kasutatud lühendid

AAK – Armeenia Apostlik Kirik

AKEL – Seitsmenda Päeva Adventistide Koguduste Eesti Liit

EAÕK – Eesti Apostlik-Õigeusu Kirik

EEKBKL – Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liit

EELK – Eesti Evangeelne Luterlik Kirik

EKEK – Eesti Karismaatiline Episkopaalkirik

EKN – Eesti Kirikute Nõukogu

EKNA – Eesti Kirikute Nõukogu arhiiv

EKNK – Eesti Kristlik Nelipühi Kirik

EMK – Eesti Metodisti Kirik

EOL – koguteos „Eesti oikumeenia lugu” (Tartu Ülikool, EKN: Tartu/Tallinn 2009)

KKK – Katoliku kiriku katekismuse kompendium

MPEÕK – Moskva Patriarhaadi Eesti Õigeusu Kirik

RKK – Rooma-Katoliku Kirik